

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cursus Theologicus

Gormaz, Juan Bautista

Augustae Vindelicorum, 1707

Disputatio 3. De Dispositionibus ad Justificationem prævis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81950](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81950)

rio est, quia, ut bene notavit Eximius Doctor. lib. 7. de grat. Cap. 20. Arriaga disp. 46. sectione 4. subsect. 2. Ovidius, Aldrete, pluresque alij, Deus nequaquam exinde est causa specialis conservativa peccati. Nam causa specialis conservativa peccati est illa, quæ peccatum commisit, aut contraxit, & non apposuit id, quod ad destructionem peccati actuale destinatum est, uti est in hac providentia pro peccato originali Baptismus, & pro peccato commisso actus perfectæ charitatis, aut contritionis extra Sacramentum, vel saltem attritionis cum Sacramento Baptismi in non Baptizato, & cum Sacramento penitentiae in Baptizato; ille verò, qui ex justo aliquo titulo excusatur, ne destruat, aut remittat peccatum ab altero commissum, quamvis, si nollet uti jure suo, posset illud remittere, nequaquam est causa illius peccati conservativa; dum enim eo jure suo utitur, ejus actio se habet per accidens respectu conservationis peccati commissi ab altero, ut diximus à num. 162. de actib. human. proindeque non ab ipso, sed ab altero moraliter conservatur. Sic Confessarius, qui ex justo titulo excusatur ab audientia confessione peccatoris, nequit dici causa moralis conservativa eorum peccatorum, quæ remittere poterat. Uade multò magis Deus, qui ob plures titulos gloriæ suæ, justitiæ, sui supremi dominii, offensionis suæ omnipotentiae,

aliorumque infinitorum, non tenetur se accommodare exigentiæ gratiæ, proindeque non erit causa conservativa peccati.

Quapropter non est idem, posse aliquid destruere, illudque non destruere ex titulo justo ad non destruendum; & esse causam illius conservativam: hæc enim duo valde diversa esse, evidens fit tum in physicis, tum in moralibus; in physicis quidem, licet Petrus succidere possit arborem, quam Paulus in agro suo plantaram habet. Imò, licet Pontifex, Imperator, aut Rex possit illam evellere, at, quia ex titulo juris sui excusati sunt, certè dici non possunt causa ejus arboris conservativa. Pariter, licet Sacerdos, si revelaret homicidam, causa esset, ut suspenderetur, at, quia ex jure suo excusatur, ne illum prodar, aut testimonium in judicio contra ipsum ferat, dici exinde non potest, quòd sit causa moralis conservativa homicidæ, & malefactoris; quare, cum Deus ex altiori, nobiliorique jure excusatus sit, ne annuat causarum secundarum exigentiæ, multò minùs dici possit causa moralis conservativa effectuum, quorum destructionem exigebant causæ secundæ. Unde, ut aliquis sit causa moralis conservativa effectus, satis est, quòd possit, si velit illud destruere, sed ulterius requiritur, quòd nullum habeat justum titulum, quo à tali destructione excusetur.

DISPUTATIO III.

DE DISPOSITIONIBUS AD JUSTIFICATIONEM PRÆVIIS.

58. **C**ommunissima Theologorum sententia est, posse Deum de potentia absoluta, sive per extrinsecam condonationem, sive per gratiæ infusionem peccatum commissum remittere absque retractatione peccatoris, aut quavis alia prævia dispositione; sicut potest homo remittere offensam contra ipsum commissam absque offendentis retractatione, & sicut de facto in hac providentia peccatum originale remittitur parvulis per infusionem gratiæ absque ulla prævia dispositione parvulorum; quin potiùs plures cum Exim. Doct. censent, non requiri ex natura rei dispositionem ullam præviam, ut gratia infundatur, cum sit qualitas accidentalis, & quidem aliarum radix ex natura sua in ordine superno, proindeque non esset contra ipsius naturam, ut ipsa in anima foret prima inter omnes qualitates supernas. Remissio autem peccati dicitur retractatio peccatoris æquivalenter, quandoquidem ad effectum remittendi peccatum amplissimè præstat, quidquid actus retractationis à peccatore elicitus præstare posset, ideoque non maneret peccatum voluntarium; nam, ut maneret voluntarium, requirebatur, quòd fuerit volitum, & non fuerit retractatum retractatione ulla ex

se efficaci, aut formali, aut æquivalenti, quæ est ratio, propter quam in parvulis Baptizatis non manet jam voluntarium peccatum originale; sic vori dispensatio, aut relaxatio est æquivalens retractatio subditi; ideoque votum à Superiori dispensatum, aut relaxatum non manet jam subdito moraliter voluntarium; atque in hoc sensu exponitur D. Thomas 3. p. q. 86. art. 2. dicens: *Imperceptibile est, peccatum remitti sine pana*, id est, formali, aut æquivalenti, nihilominus ex lege Dei plures dispositiones requiruntur ex parte intellectus, & voluntatis ex parte peccatoris ad remissionem peccati commissi in hac præsentii providentia, pro quarum explicatione sit

SECTIO I.

Quenam prærequirantur dispositiones in hac providentia ad remissionem peccati commissi?

59. **S**uppono 1. Certum esse, nullam requiri dispositionem in hac providentia in parvulis ad remissionem peccati originalis. Ratio est, quia

quia, ut constat ex Tridentino citato num. 35. in parvulis baptizatis, qui nullum omnino possunt actum liberum exercere, aut se ullo modo ad remissionem peccati disponere, nihil manet, quod Deus in eis odio habeat; unde absque ulla ipsorum dispositione remittit Deus illis peccatum. Suppono 2. In adultis ad remissionem peccati requiri in hac providentia aliquam dispositionem consistentem in aliquo motu liberi arbitrij; si enim adultus non baptizatus solum habeat peccatum originale, licet non teneatur elicere actum charitatis, debet elicere actum fidei, ut gratiam per Baptismum suscipiat, eique remittatur peccatum, ex illo Pauli ad Hebræos 11. *Sine fide enim impossibile est placere Deo; credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se, remunerator sit;* & Joannis 1. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine ejus.* Quare Trid. sess. 6. cap. 7. de Baptismo ait: quod est Sacramentum fidei, sine quo nulli unquam contigit justificatio. Ex parte etiam voluntatis requiritur in eo voluntas suscipiendi Baptismum habitualiter saltem perseverans, cum requiratur, quod Baptismus non sit ipsi coactus, sed voluntarius, ut dixi agendo de Baptismo: Si autem adultus habeat etiam peccatum commissum, debet elicere contritionem perfectam, aut imperfectam, & alias dispositiones, de quibus statim agemus.

60. Suppono 3. Dispositiones ad justificationem peccatoris adulti requisitas tum proximam, tum remotam, debere esse supernaturales. Ratio est, quia illæ sunt dispositiones supernaturales, quæ elici non possunt sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio; atqui dispositiones requisitæ in peccatore adulto, ut ei justificationis gratia conferatur, elici non possunt sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio, ut definit Trid. sess. 6. can. 3. dicens: *Si quis dixerit, sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio hominem credere, sperare, diligere, aut penitere posse, sicut Anathema sit.* Vide, quæ latè diximus agentes de auxiliis tota disp. 2. Cæterum, quia tales dispositiones sunt actus vitales, qui vocantur qualitates transeuntes contradistinctim ab habitibus, qui sunt qualitates mortuæ, & permanentes; exinde juxta Trid. dispositiones ad gratiæ infusionem in peccatore prærequisitæ non sunt permanentes, sed transeuntes, unde nulla tenet pericula à formis naturalibus, ad quas præcedunt dispositiones permanentes, quas cum ex constanti experientia tales agnoscamus, inserimus, hoc se habere ex earum formarum exigentia; at dispositiones ad justificationem requisitæ non possunt ex experientia cognosci, sed ex doctrina Scripturæ, Conciliorum; & Patrum, ex qua non agnoscamus permanentes, sed transeuntes, ut ex

Tridentino adducto constat, & latius infra constabit.

Sic etiam loquitur Scriptura, ex qua doctrinam hanc Concilia, & Patres delumunt; etenim 1. Regum 7. dicitur, *Preparare corda vestra Domino.* Proverbiorum 16. *Homini est animam preparare, Ecclesiastici 20. Qui timeant Dominum, preparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas.* Ezech. 18. *Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis, que operatus est, vitæ viveat, & non morietur.* Exinde Innocentius III. Cap. majores de Baptismo, *Actuale, quod consensu contrahitur, sine consensu minime relaxatur.* Et Augustinus Sermone 15. de verbis Apostoli: *Qui ergo fecit te sine te, non te justificat sine te; ergo fecit nescientem, justificat volentem.* Ex quibus omnibus constat, requiri dispositiones tum ex parte intellectus, tum ex parte voluntatis.

De his quippe agit Tridentinum sess. 6. cuius titulus modus præparationis, ubi hæc habet: *Disponatur autem ad ipsam justificationem excitati divini gratiæ, & adjuti, fidem ex auditu concipientes libere moventur in Deum credentes, vera esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt, atque illud imprimis, a Deo justificari impium per gratiam ejus, per Redemptionem, quæ est in Christi Jesu, & dum peccatores se esse intelligentes a divina justitia, quo niliter concutimur ad considerandam Dei misericordiam se convertendo in se ipsum eriguntur fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore; illum, tanquam omni justitia fontem diligere incipiant, ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod, & detestationem, hoc est per eam penitentiam, quam ante Baptismum agi oportet; demumque dunt proponunt, suscipere Baptismum inchoare novam vitam, & servare divina mandata.* De hac dispositione scriptum est: *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & qui duntimere se, remunerator sit &c.* Cæterum, quia aliquid necessarium esse potest vel necessitate mediæ, ita, ut eo etiam inculpabiliter omisso non detur justificatio, vel solum necessitate præcepti, ita, ut si etiam culpabiliter omittatur, non exinde deficiat justificatio, quærimus nunc, quomodo istæ dispositiones ad justificationem actualis peccatoris adulti requirantur.

Assero 1. cum omnibus ferè Theologis. Actus fidei diviniæ requiritur necessitate mediæ ex parte intellectus ad justificationem peccatoris adulti, sive fidelis, sive infidelis. Probat. 1. Illud est necessarium necessitate mediæ ad justificationem, sine quo impossibile est justificationem obtinere; atqui sine actu fidei diviniæ impossibile est in hac providentia justificationem peccatoris adulti obtineri, ut constat ex testimoniis adductis num. 105. quin in illis ulla distinctio fiat inter peccatorem fidelem, & infidelem; ibi enim dicitur, oportere credere, & sine fide impossibile esse placere Deo; potest.

potestatem datam esse iis, qui credunt: credere autem non est habitus, sed actus fidei; ergo &c. Confirmatur. Baptismus in re, vel in voto necessarius est necessitate medii ad justificationem, ut omnes Theologi ex Scriptura, Conciliis, & Patribus docent, & diximus agentes de Baptismo; atqui eo modo requiritur fides in re, ac requiritur Baptismus in re, vel in voto; ergo &c. Probat. min. ex illo Christi Marci ultimo; qui crediderit, & Baptizatus fuerit, salvus erit, qui vero non crediderit, condemnabitur; ubi Div. Bernard. diligenter observat, Christum Dominum, etsi in prima parte hujus textus locutus fuerit de Baptismo, & fide, at in secunda textus parte non dixisse, qui vero non crediderit, & non Baptizatus fuerit, condemnabitur, qui vero non crediderit, condemnabitur, ut denotaret, posse aliquem ad ultimum justificationem obtinere sine Baptismo in re, videlicet per actum perfectæ charitatis, vel contritionis, aut per Martyrium, non autem sine fide in re; ergo &c.

64. Probat. 2. Indubitabile profus apparet testimonio adductis num. 19. requiri necessitate medii aliquem actum fidei ad justificationem adulti, sive fidelis, sive infidelis: sed non sufficit actus fidei laræ; ergo requiritur actus fidei strictæ. Probat. min. ex Innocentio XI. inter sexaginta quinque propositiones damnante vigesimam tertiam, quæ sic habebat: *Fides laræ dicta ex testimonio creaturarum, similive motivo ad justificationem sufficit*; ergo &c. Confirmatur 1. Ad justificationem adulti requiritur in hac providentia aliquis supernaturalis motus voluntatis, ut constet ex Tridentino adducto num. 62. proinde, cum voluntas non possit supernaturalem actum elicere, quin ab intellectu proportionatè illuminetur, ut diximus num. 4. & 304. de auxiliis, necesse est, ut ad eum motum liberum voluntatis præcedat supernaturalis actus intellectus; nihil enim volitum, quin præcognitum; atqui supernaturalis actus intellectus illuminans in hac providentia voluntatem ad justificationem adulti est actus fidei, ut constat ex num. sup. ergo &c. Confirmatur 2. Quando aliquis actus designatus est à Deo ad aliquod munus, non possumus admittere alium hujus locò sufficientem, præferim, si non sit ad minus tam perfectus, ac alter, pro quo substituit; sic attritio extra Sacramentum substitui non potest pro perfecta contritione tanquam ultima dispositio ad justificationem; bene verò amor perfectæ charitatis, qui, licet non sit formalis contritio, est formalis super omnia dilectio, proindeque non minus perfectus, ac ipsa contritio, atqui in viatore nullus datur actus intellectus aequè perfectus, ac actus divinæ fidei; ergo &c.

65. Quamobrem Cardinalis de Lugo disp. 13. de fide sect. 2. num. 44. opportunè notat, aliquos stultos scrupulis angì, quia, ut ajunt, R. P. Gormaz Theolog. Tom. 1.

immemores sunt, an habuerint actum fidei ante confessionem, non enim oportet de hoc esse sollicitos; nam si cogitarunt de præmittendo dolere, judicare debent, se actum fidei elicuisse, quandoquidem *Deus facienti, quod est ex se, non denegat gratiam*, ut diximus à num. 103. de aux. & de facto motivum ad eliciendos istos doloris actus, prout ad justificationem oportet, ex lege Dei non proponitur, nisi per actum fidei divinæ; unde, licet non habuerint reflexionem supra actum fidei, jam in propositione utili talis motivi actum fidei elicuerunt, aut considerandò Deum punitorem peccati, vel boni operis remuneratorem, aut quovis alio modo ad talem actum fidei elicendum sufficiente. Videatur Cardenas tomo posthumo supra propositiones ab Innocentio XI. damnatas rota dissertatione 16. Quare nullus Catholicus, qui fecit, quantum est ex se ad concipiendum dolorem sufficientem ad Sacramentum, potest prudenter dubitare, quòd elicuerit actum fidei; ideoque prudenter supponit eum elicuisse, nec teneretur rem hanc de novo examinare, si aliquando talem actum fidei invincibiliter non elicuerit, quando postea accedit rite dispositus ad aliud Sacramentum penitentiae, ea priora peccata, quæ modò non confiteretur, remittuntur etiam indirectè, & penitens manet justificatus coram Deo: de perseverantia autem virtuali horum actuum necessaria ad Sacramentum penitentiae dixi jam agendò de Sacramentis.

66. Affero 2. Ex parte voluntatis ad justificationem actualis peccatoris adulti requiritur necessitate medii cum Sacramento vel perfecta contritio, vel attritio generalis superna cum spe veniæ. Probat. ex Tridentino sess. 14. Cap. 4. ubi de contritione necessitate Sacramenti, sive necessitate medii ad justificationem fidelis adulti requisita ait: *Contritio, quæ primum locum inter dictos penitentis actus habet, animi dolor, ac desectatio de peccato commissum proposito non peccandi de cetero, fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius*; ex eo enim, quòd actus contritionis à perfecta, & imperfecta præcindens fuerit omni tempore necessarius, absque dubio est necessarius etiam ad justificationem actualis peccatoris infidelis: rursus idem Concilium hanc contritionem in sua membra dividendò docet, aliam esse perfectam, sive ex motivo charitatis procedentem, quæ non solum deservit ad conferendam gratiam cum Sacramento, sed etiam extra Sacramentum; aliam verò esse imperfectam, quæ attritio dicitur, & concipitur ex motivo à charitate distincto, atque regulariter ex turpitudine peccati, vel ex timore penæ, quæ cum spe veniæ sufficit ad justificationem cum Sacramento, ut de his latè disserui toto serè Tractatu de virtute penitentiae; atqui hæc stare non possunt, ut ex ipsis terminis patet, quin ex parte voluntatis ad justificationem actua-

lis peccatoris adulti cum Sacramento requiratur necessitate medij, vel perfecta contritio, vel attritio generalis superna cum spe veniæ; ergo &c. Ex dictis

67. Fit 1. Actum fidei ad justificationem actualis peccatoris adulti ex parte intellectus requisitam non solum debere continere assensum explicitum de Deo ut uno, sed etiam de Deo ut remuneratore. Utrumque enim complectitur Apostolus citatus num. 59. Ideoque Innocentius XI. inter sexaginta quinque propositiones damnavit vigesimam secundam, quæ sic habebat: *Nonnisi fides unius Dei necessaria videtur necessitate medij, non autem explicita remuneratoris.* Quare, licet actus fidei supernaturalis circa unum objectum, cum credat, quia Deus revelavit, sit incomponibilis cum dissensu alterius objecti à Deo revelati, ideoque sit virtualis assensus omnium, quæ à Deo revelata sunt, non satis est talis virtualis assensus circa omnia objecta; aliter credere Deum esse unum, quia ipse revelavit, cum sit virtualiter credere, Deum esse remuneratorem, quandoquidem id Deus revelavit, sufficeret ad justificationem, quod jam damnatum est. Unde aliqua credenda sunt non solum virtualiter, & implicite, sed etiam formaliter, & explicitè; certum autem est, necessarium esse saltem necessitate præcepti aliqua alia explicitè credere. Tenentur enim fideles addicere, & credere Symbolum fidei; aliaque plura, in quibus continetur obligatio credendi. Tenentur etiam præsertim credere duo præcipua nostræ fidei mytheria, videlicet Trinitatem, & Incarnationem. Atque circa ista frequenter etiam elicere actus fidei, ut melior pars Theologorum docet.

68. Id autem neutriquam esse onerosum, sed facilitum potius, & frequentissimum facile apparebit unicuique fidelium: si aliquantulum supra actiones suas reflectat, sicque reperiet se frequenter elicere actus fidei de his duobus mytherijs; fidelis enim frequenter adest Missæ Sacrificio, in quo, cum hostiam consecratam adorat, credit in hostia consecrata esse realiter præsentem Christum Dominum Deum pariter, & hominem; frequenter videt tum in templis, tum extra templa imaginem Crucifixi, & tunc credit Christum Dominum in sua humanitate passum, & crucifixum pro nobis. Frequenter recitat symbolum, in quo continetur utrumque mysterium; se frequenter signat in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, atque tunc credit Trinitatis mysterium, quod etiam contingit alijs quam plurimis occasionibus, quibus redundat vita Christiana.

69. Major autem est difficultas, an ad justificationem peccatoris adulti requiratur necessitate medij fides explicita de his duobus mytherijs. Valde discordes sunt in hoc puncto Theologorum sententiæ. Prima docet, fidem explicitam Sanctissimæ Trinitatis, necessitate medij ad justificationem adulti. Ita & Incarnationis post promulgationem Evangelij esse ne-

cessariam necessitate medij ad justificationem adulti. Ita D. Thomas in 3. dist. 25. quæst. 2. art. 1. quæstiuncula 1. ad 2. Durandus ibid. quæst. 1. num. 9. Gabriel ibid. art. 2. conclus. 3. S. Bonaventura ibid. art. 2. quæst. 3. P. Molina 1. p. quæst. 1. art. 1. disp. 2. P. Valentia 2. 2. disp. 1. quæst. 2. Puncto 3. P. Thomas Sanchez lib. 2. Summæ cap. 2. num. 8. P. Granado Controversia 1. de Fide Tract. 10. disp. 2. sect. 2. num. 13. pluresque alij. Secunda sententia docet, fidem explicitam Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis etiam post promulgationem Evangelij non esse simpliciter necessariam necessitate medij ad justificationem & salutem æternam. Ita Sotus in 4. dist. 5. quæst. 2. art. 2. & libro de Natura, & Gratia cap. 11. Vega lib. 3. In Tridentinum cap. 16. & 20. Medina lib. 4. De Recta in Deum fide cap. 10. Corduba in quæstionario lib. 2. quæst. 5. Azor lib. 8. cap. 6. quæst. 6. P. Sa verbo Fides. P. Castropalao tom. 1. tractatu 4. disp. 1. Puncto 9. num. 7. P. Calpar Hurtado disp. 3. de Fide difficultate 7. & plures alij.

Tertia sententia docet, ejusmodi fidem explicitam necessariam esse necessitate medij non quidem ad justificationem, sed ad glorificationem. Ita Canus Relezione de Sacramentis in genere parte 2. Ledesma in 4. quæst. 9. art. 2. Castro Ribro 2. de Lege penali cap. 14. Banner 2. 2. quæst. 2. art. 8. Dubio ultimo, & alij non pauci. Quarta sententia docet, fidem explicitam horum mytheriorum esse per se necessariam necessitate medij ad justificationem & salutem æternam. Per accidens autem ratione ignorantie invincibilis sufficere fidem explicitam eorum in voto: itaque, sicut Baptismus est necessarius necessitate medij in re, vel in voto, ita fidem explicitam eorum mytheriorum esse necessariam in re, vel in voto. Ita Exim. Doct. Lugo disp. 12. De Fide sect. 4. à num. 88. Leander à SS. Sacramento parte 6. Tractatu 2. disp. 2. quæst. 8. & alij.

Ex his quatuor sententijs censeo, primam esse probabilioram, quæ requirit ad justificationem adulti necessitate medij fidem explicitam non solum in voto, sed etiam in re horum mytheriorum. Ratio est; quia, ut ex Christi Domini verbis cum D. Bernardo diximus num. 63. eo modo requiritur fides in re, ac Baptismus saltem in voto: sed Baptismus saltem in voto est necessarius necessitate medij ad justificationem adulti; ergo & fides in re; hæc autem fides, quod debeat esse de Christo Domino secunda Trinitatis Personæ, ac proinde quod debeat se explicitè extendere ad mysterium Trinitatis, & Incarnationis, satis videtur colligi ex cap. 1. Joannis, ubi docens, quibus Christus dederit potestatem, ut obtineant justificationem, sive, ut, filius Dei sint (ait) dedit potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine ejus: Quamobrem, cum defice-

deficiente aliquo necessitate medij requisito ad justificationem, justificatio obrineri non possit, qui ad Sacramentum pœnitentiæ accederet absque noticia horum mysteriorum, non posset absolvi; antequam ea addiceret; neque in rebus pertinentibus ad salutem medij proficit sententia contrariæ nisi solum probabilis, verum neque probabilis. Unde Innocentius XI. inter sexaginta quinque propositiones damnavit sexagesimam quartam, quæ sic habebat: [Absolutionis capax est homo, quantumvis labore ignorantia mysteriorum fidei, & etiam si per negligentiam etiam culpabilem nesciat mysterium SS. Trinitatis, & Incarnationis Domini nostri JESU Christi:] Vide à num. 364. De Sacramento Pœnitentiæ, ubi dixi, quomodo in casu extremæ necessitatis possit dari absolutio sub conditione illi, qui hæc mysteria ignoraret.

72. Fit 2. Actum contritionis perfectæ, & dilectionis Dei super omnia ex parte voluntatis vel nunquam elicitur in hac providentia, quin ex lege Dei in voluntate præcedat aliquis timor, & spes, ut inferri satis apparet ex Tridentino adducto num. 62. & ex illo Ecclesiast. 1. *Qui sine timore est, non poterit justificari, & Proverbior. 14. Timor Domini fons vita, vel saltem continere virtualiter, & æquivalenter timorem, & spem; quod idem dicendum est de attritione cum spe veniæ respectivè ad timorem, qui vel eam præcedit, aut in ea virtualiter, & æquivalenter includitur. Unde nunquam contingit justificatio, quin concurrant timor, & spes, saltem virtualiter. Sic Augustin. de catechizandis rudibus Cap. 5. *Rarissime accidit, imò ferè nunquam, ut quisque veniat volens esse Christianus, qui non sit aliquo modo timore Dei percussus, id est, timore formali, aut virtuali. Quin imò Theologorù communis sententia regulariter censet, saltem eos omnes actus timoris, spei, & contritionis formaliter concurrere, quandoquidem peccatores timore magis malorum, quàm puro charitatis amore moventur; atque adeò timore perculli propter spem veniæ conteruntur; unde Augustin. de catechizandis rudibus Cap. 4. docet: *Accedentem ad Baptismum ita esse catechizandum, ut audiendò credat, credendò speret, sperandò amet. Et Serm. 22. de verbis Apostoli: à fide domus Dei credendò fundatur, sperandò erigitur, diligendò perficitur.***

73. Fit 3. Concurrere etiam ex parte voluntatis piam affectionem necessitate medij in hac providentia requisitam; ratio est, quia actus fidei elici nequit, si non adsit pia voluntatis affectio assensum fidei imperans, ut constans est apud Theologos, & dicemus in Tractatu de fide. Quare eo ipso, quòd actus fidei sit necessarius ex parte intellectus, est etiam necessarium ex parte voluntatis id, sine quo non dabitur in intellectu actus fidei: cumque istè non detur absque pia affectione voluntatis, exinde pia hæc affectio ex parte voluntatis

R. P. Gormaz Theolog. Tom. 1.

est necessaria est in hac providentia ad justificationem adulti. Quamobrem, cum adultus teneatur plura alia credere necessitate præcepti, videlicet descensum Christi ad inferos, & alia similia, quæ exponuntur in Symbolo, & quæ Ecclesia ab omnibus credenda præcipit; exinde plures actus piæ affectionis sunt necessarii necessitate præcepti ex parte voluntatis.

Objicies 1. contra primam assertionem. Si ad justificationem adulti requireretur fides stricta necessitate medij, adesset in re adeò gravissima praxis Ecclesiæ, eam indicans pœnitentibus, atque in catechismo omnibus fidelibus proponens; sed talis praxis non existat; ergo &c. Confirmatur. Si peccator extra Sacramentum eliciat actum perfectæ contritionis, aut cum Sacramento pœnitentiæ actum universalis attritionis cum spe veniæ, obtinebit justificationem; atqui, ut voluntas moveatur ad eliciendam contritionem illam, vel attritionem, non præquiritur necessariò actus fidei strictæ, sed sufficit quicumque alter supernaturalis actus illuminans voluntatem; ergo actus fidei strictæ non præquiritur necessitate medij.

Respondeo 1. dist. maj. adesset praxis Ecclesiæ, aut formalis, aut saltem æquivalens, conc. solum formalis, nego maj. & distincta minori nego consequentiam. Ratio est, quia praxis formalis illa esset, qua pœnitentes directè instruerentur, aut interrogarentur, an crederent? quæ non semper adest, nisi, quando Confessarius de ea dispositione dubitat; praxis verò æquivalens in eo stat, quòd de ea instruantur, aut interrogentur, quando Confessarius, aut alius, ad quem attinet, dubitat, an pœnitens actum fidei elicerit? quo in casu pœnitentes interrogantur de fide, sicut interrogantur de contritione, quando Confessarius de ea dubitat. At inter fideles rarè evenit casus interrogandi de fide, si pœnitens disposuerit se ad eliciendam contritionem. Etenim, ut diximus à num. 107. de auxil. *Facienti, quod est ex se, Deus non denegat gratiam;* unde prudenter judicamus, facientem, quod est ex se ad habendam contritionem, habuisse gratiam, qua elicit fidem prærequisitam ad contritionem; quin imò, qui accedit ad Sacramenta legis evangelicæ, ut peccatorum remedium in eis inveniat, quomodo accederet, si non crederet ibi à Christo Domino remedium paratum esse? quare, si non sint fundamenta suadentia oppositum, ex eo accessu prudenter judicamus, fidelem illum jam credere. Ad confirmationem conc. maj. & dist. min. sufficit quicumque alter supernaturalis actus de potentia absoluta, conc. in hac providentia, nego min. & consequ. ut constat ex dictis.

Objicies 2. Quando Ecclesia alicui præcipit fidei protestationem, v. g. ad obtinendam cathedram, vel ad fuscipiendum Doctoratum, non apponit in formula protestationis fidei moti.

motivum requisitum ad fidem strictam, ut credat, quia Deus summè sapiens, & verax revelavit, sed tantum obligat ad assentiendum rebus à Deo revelatis; ergo assensus supernus rerum à Deo revelatarum sufficiens erit ad justificationem peccatoris, quamvis non sit actus fidei strictæ, proindeque actus fidei strictæ non requiritur necessitate mediæ ad justificationem peccatoris adulti. Respondeo conc. ant. & nego conseq. Ratio discriminis inter utrumque est, quia in casu assignato protestationis fidei Ecclesiæ intentio est, obligare ad amplectendas eas veritates revelatas, erroresque oppositos rejiciendos, quod sufficienter fit per illum assensum de objectiva fide, seu de objectis revelatis, quantumvis actus fidei non sit; at in casu nostro non solum vult Deus, quòd rebus revelatis assentiamus, sed quòd ipsi Deo credamus, quòd absque actu fidei non sit; neque aliter Christus dedit adultis peccatoribus potestatem, ut filii Dei fiant, nisi credendò in Nomine ejus, ut diximus num. 7. 1. & constat à num. 60.

77. Objicies 3. contra secundam assertionem. Tridentinum citatum num. 6. 2. apponit actum spei inter dispositiones prævias ad justificationem peccatoris adulti, & Ambrosius lib. 1. de pœnitentia Cap. 1. dixit: *Nemo potest agere pœnitentiam, nisi qui speraverit indulgentiam*; ergo non solum requiritur spes, quando datur attritio, sed etiam, quando adest perfecta contritio. Respondeo permitto conseq. quæ non militat contra nos; jam enim diximus num. 72. valde probabile esse, nunquam in hac providentia moveri peccatorem adultum ad eliciendam perfectam contritionem, quin prius elicuerit actum spei. Dixi permitto, quia probabile est, non prærequiri necessitate mediæ, licet regulariter præcedat in hac providentia actus formalis spei ex parte voluntatis, si adest perfecta contritio, qui, cum nobilissimus sit inter omnes voluntatis actus, jam præcontinet virtualiter actum spei; quod non militat in fide, cum ex parte intellectus non detur in via actus alius nobilior fide, in quo actus fidei virtualiter contineatur, ut diximus num. 64. quapropter aliqui cum Vega lib. 6. in Trid. cap. 12. contendunt, de facto Magdalenam, Matthæum, Paulum, & Dismam elicito fidei actu immediatè prorupisse in contritionem perfectam.

SECTIO II.

An actus charitatis sit ultima ad gratiam dispositio, & à quo proveniat?

78. **A**spero i. cum D. Thoma, Eximio Doctore, omnibusque ferè Thomistis, & nostris contra Vasquez, & alios. Actus charitatis, seu

contritionis perfectæ non est forma sanctificans, sed est ultima dispositio ad formam sanctificantem. Prob. 1. Actui charitatis, seu contritionis perfectæ promittitur justificatio in Sacra Scriptura tanquam novum omnino, & distinctum beneficium, & donum; sic Deuteronomij 4. *Cum quaeseris Dominum Deum tuum toto corde, invenies eum.* Jeremiæ 29. *Quæritis me, & invenietis, cum quaeseritis me in toto corde vestro.* Isaiæ 30. juxta versionem septuaginta Interpretum de actu perfectæ charitatis, seu contritionis perfectæ dicitur: *Cum reversus ingrueris, tunc salvus eris.* Circa quæ plura alia videri possunt testimonia à num. 351. De virtute pœnitentiæ; ergo non est forma sanctificans, sed ultima tantum dispositio ad formam justificantem. Confirm. 1. ex Tridentino, quod, postquam sess. 6. cap. 6. enumeravit dispositiones ad justificationem prævias, quas inter apponit amorem indeterminatè, & vagè requisitum spei scilicet, vel charitatis, ut latè dixi à num. 330. de Virtutibus Pœnitentiæ, statim incipit cap. 1. per hæc verba: [Hanc dispositionem, seu præparationem justificationis ipsa consequitur;] ergo non est forma sanctificans, sed est ultima dispositio, ad quam consequitur forma sanctificans. Confirm. 2. ex eadem sessione 6. can. 3. ubi loquendò de dispositionibus tam intra, quam extra Sacramentum Concilium enumerat dilectionem, quæ contrahi potest tum ad spem, tum ad charitatem, ut constat ex num. 60. ergo &c.

Prob. 2. ex Trid. sess. 14. cap. 4. ubi de dispositione ad justificationem requisita ait: *Fait autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius.* Quibus in verbis manifestè loquitur Tridentinum de contritione præscindente à perfecta, & imperfecta; ita, ut ea contritio contracta ad illam, quæ disponit ultimò ad justificationem extra Sacramentum, sit actus perfectæ charitatis, seu contritio perfecta. Contracta vero ad contritionem sufficientem cum Sacramento sit quævis ex illis, nimirum aut contritio perfecta, aut imperfecta. Etenim ante legem Evangelicam non sufficiebat imperfecta contritio. In lege verò Evangelica, cum justificatio fieri possit non solum extra Sacramentum, sed etiam intra Sacramentum pœnitentiæ, ut in eodem capite definit Tridentinum: Contritio perfecta est ultima, seu proxima dispositio ad justificationem etiam extra Sacramentum. Attritio autem, seu contritio imperfecta est ultima, seu proxima dispositio ad justificationem cum Sacramento Baptismi, aut Pœnitentiæ; ergo &c. Confirm. ex eodem Tridentino sess. 6. can. 9. ubi ait: *Si quis dixerit, sola fide impium justificari, ita, ut intelligat, nihil aliud requiri, quod ad justificationis gratiam consequendam cooperetur, & nulla ex parte necesse esse, cum sue voluntatis motu preparari, atque disponi, anathema sit;* ergo, si prælucente fide

immediate prorumpat peccator in contritionem perfectam, illa contritio perfecta erit preparatio, & dispositio ad justificationem.

80. Prob. 3. Ratione Theologica. Contritio perfecta, aut actus charitatis se solo, cum non sit tantæ bonitatis in ratione moris, ac malitiæ est peccatum lethale, ut latè dicemus in Tractatu de Incarnatione, non potest esse incompossibilis cum peccato lethali sive commisso, sive contracto per modum meriti, aut autè condignæ satisfactionis. Rursus non potest esse cum eo peccato incompossibilis per modum formæ physicae; aliter expelleretur peccatum, quamvis ea contritio sine libertate poneretur in anima; sicuti illud expellit gratia habitualis, ergo patet in parvulis; atqui in adultis sine prævio, & libero voluntatis motu non potest dari in hac providentia remissio peccati, ut constat ex Tridentino citato num. superiori; ergo &c. Quamobrem hæc opinatio P. Vasquez, quam in hac nostra Schola primùm tradere promiserat, non benè audivit, ideoque astrictus fuit à Superiore Societatis, ne illam in Schola ista aut doceret, aut defenderet, ut refert Cardinalis Pallavicinus in Vendicationibus Societatis cap. 27.

81. En ejus verba: *Gabriel Vasquez Vir ille ingenio, atque erruditione, dum viveret (fortiter dicam) nulli secundus, cum hic Roma Theologiam profiteretur, eam tradere sententiam parabat, quam postea Typis ita suavit, ut multis magni nominis persuaserit, amorem Dei super omnia hujusmodi actum esse, qui per se, & etiam, si cum ab omni habitu divinitus infuso incomitatu animò complectamur, admissi peccati maculam delectat, & in adoptivos Dei filios amantes transcribat.* Hæc sententia paulò novior tunc Theologicis auribus accidebat; ideo à summo Societatis Moderatore facescere iussa ab hoc Gymnasio, quæ tamen rectionis nostræ mollitudo est, aut Gabriel adactus ad contrarium edocendum; sed citiùs permillum, ut Romana hæc Academia tanto Doctore, quam ut severa illa opinandi cautione, spoliaretur. Hucusque Palavicinus. Ex quo satis apparet, quam antiqua, atque constans apud Theologos fuerit assertio nostra.

82. Affero 2. cum Divo Thoma, plurimisque Thomistis, quos contra Gonet citat, & sequitur Contempson dissert. 4. Cap. 1. Scoto, ejusque Schola, Eximio Doctore lib. 8. de justificatione Cap. 11. & communi Nostrorum contra Vasquez, Valentia, Torres, & aliquos Thomistas. Ultima dispositio ad gratiam habitualem sanctificantem non procedit physice effectivè ab ipsa gratia. Probat. 1. Quando peccator per dilectionem, seu contritionem perfectam ultimò se disponit ad gratiam habitualement justificantem, ea gratia justificans confertur peccatori, quia contritus est, ut constat ex testimoniis Scripturæ, & Trident. adductis à num. 78. atqui, si ea contritio produce-

retur physice effectivè ab illa gratia justificante, talis gratia non conferretur peccatori, quia contritus est; ergo &c. Probat. 2. Peccator non potest esse contritus, antequam habeat principium per se requisitum ad eliciendam contritionem, ut ex ipsis terminis constat; etenim homo nequit esse intelligens priori ad intellectum, aut volens pro priori ad voluntatem, ex eo, quòd intellectus sit principium per se requisitum ad intellectionem, & voluntas ad volitionem; ergo, si gratia justificans esset principium per se requisitum ad eliciendam contritionem, contritio non posset se habere pro priori ad gratiam, ac proinde talis gratia conferri non posset peccatori, quia est contritus, sed potius ut contereretur. Confirmatur. Gratia justificans non est in hac providentia componibilis cum peccato; atqui principium per se, quo peccator se liberè disponit per contritionem perfectam ad expulsiorem peccati est componibile cum peccato, ut latè constat ex dictis num. 254. & 461. de auxilijs; ergo &c.

83. Responder 1. Gonetus cum alijs modernis Thomistis, veram esse istam causalem: *Gratia confertur peccatori, quia contritus est*, exinde autem non probari, quòd contritio non procedat physice effectivè à gratia, ad quam ultimò disponit, cum sit etiam vera ista causalis: *Homo est contritus, quia habet gratiam habitualement*. Ratio ejus est, quia gratia justificans exercet duplex munus, nimirum & auxiliij moventis, & formæ sanctificantis. Unde prima causalitas est vera, quia intelligitur de gratia, ut habet rationem habitus, & formæ sanctificantis. Secunda causalitas etiam est vera, quia intelligitur de gratia, ut gerit vices auxiliij, & prout est in fieri, seu infundi. Sic in ordine naturali istæ causales sunt veræ, fenestra aperitur, quia ventus aulam ingreditur: ventus aulam ingreditur, quia fenestra aperitur; pariter istæ: anima unitur corpori, quia est organicum, seu ultimò dispositum ad eam recipiendam, corpus est organicum, quia anima ei unitur, & corpus informat; atque in hoc sensu dixit Aristoteles causas sibi esse invicem causas, ideòque, quod causat aliquid in aliquo genere causæ, potest ab ipso causari, & dependere in alio genere causæ. Quamobrem cum ultima dispositio ad gratiam, & ipsa gratia sint causæ in diverso genere, nulla est repugnantia, quòd contritio sit causa gratiæ dispositiva, & gratia sit causa contritionis physice effectiva; ex quo facile conciliantur & ratio Theologica, & testimonia omnia à nobis adducta.

84. Contra 1. Licet non repugnet mutua prioritas in diverso genere causæ, ut patet in causa finali, & physica; causa enim finalis est prior in intentione, & causa physica est prior in executione, sic prius intendo salutem, quam medicamentum; at prius physice apponitur medicamentum, quam adsit salus. Cæterum in eodem genere causæ manifestè repugnat mu-

tua prioritas, ut diximus num. 482. de auxilijs. Sic repugnat quòd, duæ causæ primò & per se ad invicem se producant. Causa enim producens debet esse pro priori naturæ ad productam; proindeque, si producta produceret primò, & per se suam causam productivam, existeret ante illam, atque exinde ante se ipsam: existeret quippe, antequam produceretur, cum produceretur ab alia, & existeret ante aliam; & sic esset prior naturâ, simulque naturâ posterior altera, quod, utpote in eodem genere prioritatis omnino repugnat; sed hoc ipsum eveniret in casu nostro. Cum enim Deus à contritione existente in anima moveatur ad producendam gratiam, contritio esset prior naturâ gratia; deinde gratia, si esset causa primò per se productiva contritionis, esset prior naturâ contritione; ergo &c.

85. **Contra 2.** Et utor Adversariorum exemplis. Quando aër fenestram aperit, & aulam ingreditur, duplex adest aëis motus, alter effectivus, quo, dum existit extra aulam, producit impulsivum aperientem fenestrâ: hunc namque impulsivum non producit intra aulam, quando fenestra jam est aperta, & aër ingressus est, sed extra aulam, quando fenestra erat clausa. Alter est motus, quo aër suam præsentiam acquirit intra aulam: atque ad hunc motum requiritur, quòd fenestra jam sit aperta. Unde primus motus est naturâ prior aperitione fenestræ, neque provenire potest ab aëre præsentem intra, sed extra aulam; ita scilicet, ut, si Deus fineret aërem producere impulsivum illum aperientem fenestram, & impediret, ne aulam ingrederetur, maneret totum id, quo fenestra aperitur ab aëre. Sicuti, quando lapis imprimit impulsivum aperientem fenestram, quin aulam ingrediat, maneret totum id, quo lapis fenestram aperit, quin aulam ingrediat. Quare primus aëris motus ad producendum impulsivum, quo aperitur fenestra, cum sit prior naturâ aperitione fenestræ, nequit subsequi, sed necessariò præcedit illam aperitionem, proindeque ista causalis à priori est falsa: ideo fenestra aperitur, quia aër aulam ingreditur, solumque est vera à priori ita: ideo fenestra aperitur, quia aër producit impulsivum illam aperientem; atqui ad eum modum Deus ideo infundit homini gratiam, quia homo est contritus; ergo contritio nequit esse effectus, aut naturâ posterior infusione gratiæ, sed duntaxat potest esse naturâ prior.

86. **Pariter corpus organicum dupliciter considerari potest.** Primò quidem organicum per dispositiones accidentales ad animæ unionem prærequisitas, vel organicum per substantiale complementum illis dispositionibus superadditum, & prærequisitum ad operationes viventes in corpore organico. Si primo modo consideretur, hæc est falsa causalis à priori: ideo corpus est organicum, quia anima ei unitur, & hæc est vera: ideo anima ei unitur, quia corpus est organicum; atqui eodem mo-

do requiritur, quòd homo sit contritus, ut Deus producat gratiam, eamque homini infundat, quandoquidem hæc à Deo producitur, & homini infunditur, quia contritus est; ergo &c. Quare doctrina ista omnibus alijs similibus exemplis adhibenda est, ne principia vera, atque lumine naturæ nota falsitati obnoxia proponantur. Sic, quando duæ columnæ ad modum crucis ad invicem sustentantur; ita, ut deficiente ea, quæ ex transverso est, caderet etiam ea, quæ erat recta, aut ea cadente, quæ erat recta, caderet etiam illa, quæ erat ex transverso, nequaquam exinde dari potest mutua prioritas in eodem genere.

Ratio est, quia ideo illæ duæ columnæ cum tali artificio firmæ persistunt, quia constitunt compositum accidentale ita tendens in centrum, ut nec pars dextra, nec pars sinistra valeat utriusque ponderi, quo sistit fundamentum, sive compositum illud accidentale includat tamquam contiguam unionem partium utriusque columnæ præsentiam ita ordinatam, vel hanc, aut illam extrinsecam correspondentiam ad locum extrinsecum, aut quicquam aliud juxta diversas Philosophorum sententias, cum autem tale compositum accidentale non constituatur ex una sola, sed ex duabus simul columnis, exinde stabilitas illa non stat in una sola, sed in utraque simul columna; quare, cum non possit esse prius naturâ partibus, sed potius partes sint quasi priores naturâ toto, sive accidentali illa præsentia, quæ est quasi modus totius; exinde nulla columna dici potest prior, & posterior naturâ respectu alterius; verum de his latius in Philosophia.

Respondent 2. alij Thomistæ cum Cajetano, quos etiam sequitur Gonerus, gratiam habituales esse priorem contritione, quatenus ea gratia se habet ex parte agentis exercendò munus motionis, & auxiliij; esse autem posteriorem, quatenus se tenet ex parte passi exercendò munus gratiæ justificantis. Quare est prior, & posterior, non quidem sub eodem, sed sub diverso respectu, quod non implicat. **Contra 1.** Auxilium excitans, movens, aut præveniens, ut constat à num. 18. de Auxil. non est gratia habitualis, aut qualitas mortua, sed est actus vitalis; ergo gratia habitualis non exercet munus talis auxiliij moventis. **Contra 2.** Gratia habitualis non producitur à Deo in peccatore adulto, nisi quando jam est dispositus per contritionem. Datur enim homini, quia contritus est; ergo pro priori ad gratiam habituales jam est producta contritio, ac proinde ante productionem gratiæ habitualis præcellit illi auxilium movens prærequisitum ad eliciendam contritionem. **Contra 3.** Virtus motiva, & virtus justificativa esset eadem realiter cum gratia habituali, atqui inter formalitates creatas realiter identificatas nequit convenire realiter absolute uni, quod non convenit alteri, proindeque non potest una realiter producere, & non altera; aliter inter illas daretur distinctio.

Actio realis in tertio, ut constat à num 130. de Deo, quæ inter prædicata creata repugnat; ergo &c.

89. Respondent 3. alij Thomistæ cum Soro, contritionem prout procedentem à voluntate esse priorem gratia habituali, cum sit causa talis gratiæ: at, ut procedentem à gratia habituali non esse illâ priorem, neque causam talis gratiæ, sed esse effectum, & posteriorem. Contra 1. Contritio, quæ disponit ad gratiam, est supernaturalis, ut constat à num 60. atqui contritio supernaturalis nequit procedere à sola voluntate; ergo procedit à gratia; atqui ante contritionem non est gratia habitualis in anima, sed gratia actualis, & præveniens; ergo &c. Contra 2. Homo non se habet mere passivè in ordine ad contritionem, qua se disponit ad gratiam, sed verè, & realiter elicit illam contritionem se liberè exercendò, ut constat ex Trident. sæpius adducto; ergo pro signo priori ad elicentiam contritionis præcedit in homine gratia prærequisita ad elicendam liberè contritionem; atqui pro illo priori ad contritionem non præcedit gratia habitualis; ergo &c.

90. Respondent 4. Vasquez, & Turrianus, gratiam habitualement, ut productam esse priorem contritione; at ut unitam animæ esse contritione posteriorem; quare facile componitur, & quòd gratia habitualis sit causa per se contritionis, & quòd conferatur homini, quia contritio. Contra tamen 1. Deus in hac providentia non producit gratiam extra subiectum, proindeque, quando eam producit, producit illam unitam subiecto; atqui apud Adversarios contritio nequit procedere in hac providentia à gratia habituali unita subiecto; ergo neque à gratia habituali in hac providentia à Deo primò producta. Contra 2. Gratia ut unita subiecto est in hac providentia gratia ut justificans; quandoquidem gratia habitualis in hac providentia nequit conjungi cum peccato, ut constat ex dictis; atqui principium ad elicendam in hac providentia contritionem, qua peccator se disponit ad gratiam habitualement, est indifferens ad utrumque, atque componibile tum cum peccato, tum cum contritione disponente ad gratiam expellentem peccatum; ergo gratia habitualis in hac providentia nullo modo esse potest principium per se requisitum ad elicendam eam contritionem.

91. Probat 2. conclusio ex Divo Thoma 1. p. quæst. 62. a. 2. ad 3. *Conversio est, per quam aliquis preparat se ad gratiam habendam, & ad hanc non exigitur aliqua habitualis gratia. Quid clarior. Tum etiam prim. 2. quæst. 109. a. 2. in Corp. Ad hoc, quod d. preparat se homo ad susceptionem doni gratia habitualis, non oportet presupponere aliquod aliud donum habituale in anima; quia sic procederetur in infinitum, sed oportet presupponere aliquod auxilium gratuitum Dei interius animam moventis, sive inspirantis bonum propositum. Rursus 3. p. quæst. 82. a. 1. ad 2. *Actus primus penitentis se**

habet ut ultima dispositio ad gratiam consequendam; alij verò consequentes actus penitentia procedunt jam ex gratia, & virtutibus. Tum etiam quæst. 22. de veritate a. 8. eandem nostram sententiam late docet, & probat Divus Thomas. Quare, ait Contempson supra citatus, Thomistæ, qui cum Gonet contrariam sententiam defendunt, manifestè contradicunt Divo Thomæ.

92. Affero 3. cum Cardinale de Lugo disp. 8. de Incarnatione, Arriaga, Oviedo, & comuni Nostrorum contra Ripaldam, Aldretem, quos refert Iquierdo tom. 2. de Deo disp. 42. neque de potentia absoluta potest contritio primò produci ab habitu, ad quem primò producendum ultimò disponitur. Prob. 1. Si aliquomodo posset contritio excogitari de potentia absoluta ultimò disponente ad talem habitum, esset vel ex vi decreti intentivi, in quo jam prævideretur contritio absolute futura, & sufficiens dispositio ad habitum, à quo per decretum executivum produceretur, vel ex vi decreti præcisè disjunctivi, quo Deus decerneret contritionem ut duo, eamque postea produceret, aut ab habitu perfectò ut duo, aut ab habitu perfectò ut quatuor; ita, ut ea contritio in decreto disjunctivo absolute prævisa moveat Deum, & Deus ex complacentia illius contritionis decernat postea illam producere per habitum ut quatuor; quo in casu, licet habitus ut quatuor secundum duos primos ejus gradus non possit esse præmium; at secundum alios duos jam esset principium, & præmium illius contritionis: atqui neque hoc modo potest contritio ultimò disponere ad primò producendum habitum, à quo ipsa primò producit; ergo &c. consequenter, & maj. est unicum Adversariorum fundamentum.

93. Minor verò probatur. Contritio nequit esse dispositio moralis, aut meritum alicujus præmij, nisi ut prævisa jam in se ipsa per determinata principia absolute futura; aliter ipsa contritio, ut prævisa in decreto pure intentivo posset esse dispositio ad se ipsam, & meritum sui ipsius ad existendum in se ipsa per decretum executivum, quod est contra lumen naturæ, contra omnes Theologos, & contra ipsos Adversarios; atqui contritio præcisè, ut prævisa in decreto intentivo, aut decreto disjunctivo non est contritio in se ipsa prævisa per determinata principia; etenim in se ipsa nequit ita prævideri extra causas, nisi pro signo sequenti ad causas, à quibus per se determinatè procedit; in signo autem decreti pure intentivi, aut pure disjunctivi adhuc non videntur absolute futuræ causæ, à quibus producenda sit contritio, quandoquidem producenda est per decretum executivum, & determinatum subsequens decretum intentivum, & disjunctivum; ergo præcisè ex vi decreti intentivi, aut disjunctivi non adhuc prævidetur contritio moraliter disponente, aut merens habitum, à quo ipsa primò producenda sit.

Contra.

94. Confirmatur 1. Ex vi decreti præcisè intentivi, aut disjunctivi non potest contritio mereri primam gratiam, seu primum auxilium; aliter primum auxilium non esset gratia, sed merces, quod dici non potest; atqui nulla alia ratio assignari potest, nisi quia ex vi decreti præcisè intentivi, aut disjunctivi, cum non adhuc videatur decretum determinatum, & executivum, à quo contritio per se procedit, videri nondum potest disponens, aut merens; ergo &c. Confirmatur 2. In eo distinguitur meritum à causa finali, quòd causa finalis movet, ut sit; sic apponimus media, ut sit salus: at causa meritoria movet, quia est; ita, ut jam sit absolutè prævisa in se ipsa pro sua differentia temporis dependens à causis, à quibus per se procedens ut moveat ad præmium; atqui non potest in se ipsa ita prævideri exitura pro sua differentia temporis, nisi pro signo sequenti ad decretum determinatum, & executivum, à quo per se procedet in sua differentia temporis; ergo &c. Confirmatur 3. Contritio præcisè ut disjunctivè intenta non potest mereri se ipsam, ut determinatè, & in executione ponendam, ex eo, quòd disjunctivè intenta nondum dici potest movere, quia est; ergo &c.
95. Prob. 2. Contritio, ut adversarij fateantur, licet de potentia absoluta posset, at connaturaliter, sive de potentia ordinaria nequit disponere ad habitum, à quo primò per se producitur; atqui fundamentum Adversariorum eodem prorsus modo probaret de potentia ordinaria, & connaturali vi contritionis, ac probaret de potentia absoluta; ergo, sicut fundamentum illud apud Adversarios est falsum de potentia ordinaria, ita etiam de potentia absoluta. Prob. ant. Absque ullo miraculo, & absque ulla rerum violentia potest Deus pro libito suo decernere contritionem per decretum purè intentivum, aut disjunctivum, atque pro signo sequenti elicere decretum determinatum, & executivum, quo contritio pro sua temporis differentia, reducenda sit extra causas; sed quòd ita fieri potest absque ulla violentia, & miraculo, non est supra connaturalem vim contritionis, neque fieri potest duntaxat à Deo de potentia extraordinaria, verum etiam de potentia ordinaria, ut ex ipsis terminis patet; ergo &c. Ex dictis
96. Fit 1. Principium meriti non posse cadere sub meritum. Ratio est, quia actus meritorius non est meritum, nisi prout se ipso prævideatur absolutè futurus, & pendens à suis determinatis causis pro sua differentia temporis: atqui Deus moveri non potest ab actu ita in se ipso absolutè præviso pro sua differentia temporis ad decernenda ea principia determinata, à quibus ille actus per se producitur; quandoquidem, ut ille actus in se ipso pro sua differentia temporis ita absolutè prævideatur, necesse est, ut Deus jam decreverit pro signo priori ea principia conferre; ergo &c. Fit 2. Creaturam non posse mereri primam gratiam.

Ratio est, quia pro signo priori ad primam gratiam prævideri non potest in se ipso pro sua differentia temporis absolutè futurus ullus actus supernaturalis, proindeque Deus non potest ab illo actu moveri ad primam gratie collationem: sed hoc requirebatur, ut creatura mereri posset primam gratiam; ergo &c. Fit 3. Creaturam per unum actum elicivum virtutis gratiæ posse mereri alteram gratiam ad elicivendum alium actum: Ratio est, quia in eo casu ex actu absolutè præviso movetur Deus ad dandam gratiam subsequenter actum, atque merito ipsius actus respondentem, quamnam autem gratiam possit homo mereri de congruo, quamnam verò de condigno, dicemus in Tractatu de merito.

SECTIO III.

Solvuntur Opposita.

Objicies 1. contra primam conclusionem. Sæpè in Sacra Scriptura dicitur, *Deus diligit diligentes se*; ergo actus charitatis est jus ad divinam redamationem, proindeque forma sanctificans. Confirmatur 1. Juxta Tridentinum sess. 14. cap. 4. adscribitur justificatio actui perfectæ charitatis: sed non absterberetur illi, si non esset forma sanctificans; ergo &c. Confirm. 2. aliorum Patrum testimonijs, que affert Vasquez, in quibus charitas actualis aliquando dicitur pulchritudo, & sanctitas animæ, aliquando verò justitia, remissio, & destructio peccatorum; quandoque conformatio, & assimilatio cum Deo: sed ista sunt propria munera formæ sanctificantis; ergo &c. Confirm. 3. ex alijs Patribus dicentibus, homines diligendos Deum fieri Dei amicos. Quare D. Bernardus ait: *Amor per se sufficit, & per se placet, & propter se*: tum etiam Augustinus supra illud Rom. 3. *Justificati gratis per gratiam ipsius*, ait: *Si Deus non reciperet confugientes ad se, esset in eo iniquitas*: sed hæc haberi non possent, nisi actus perfectæ charitatis esset forma sanctificans; ergo &c.

Resp. 1. conc. ant. & neg. conseq. quia Deus diligit diligentes se ex sua promissione, qua misericorditer voluit in hac providentia non denegare gratiam sanctificantem, & constituentem filios Dei, sed eam concedere illis, qui actu perfectæ charitatis Deum diligunt: hoc autem non habetur ex jure talis actus ad redamationem. Si enim plebejus, qui graviter offendit Regem, licet postea Regem diligat, & affectivè sit amicus Regis, non ex eo est effectivè amicus, neque habet jus ad amicabilem redamationem; quanto minus homo, licet Deum diligat, sitque affectivè Dei amicus, non exinde erit effectivè amicus Dei, aut habebit jus ad divinam redamationem? Amicitria enim effectiva, sive constituens amicos, hæc in mutuo jure ad redamationem inter eos, qui eadem speciali natura gaudent, quod habetur

in homine ratione gratiæ habitualis, quæ est participatio naturæ Divinæ, & jus ad redamationem, & in Deo ratione suæ sanctitatis, & promissionis; sicuti inter homines, qui eadem specie naturæ gaudent, habetur in promissione, & acceptatione mutua ad redamationem, in quo stat jus ad redamationem amicabilem; Unde licet aliquis amet alterum, aut ab eo redametur amore charitatis, sive amicitiae, nõ exinde erit effectivè amicus, neq; amor ille erit amicabile, si non adit jus mutuuum ad redamationem.

99. Ad primam confirmationem dist. maj. ascribitur tanquam ultimæ dispositioni ad gratiam justificantem conc. tanquam formæ sanctificantis neg. maj. & dist. min. neg. conseq. ut constat ex dictis. Videatur D. Thomas in 4. dist. 17. quæst. 1. art. 4. quæstiuncula 2. Ad secundam confirmationem dist. maj. dicitur pulchritudo &c. arguitivè conc. formaliter neg. maj. & dist. min. neg. conseq. Etenim cum actus charitatis, ut constat ex Trideptino adducto à n. 18. sit ultima dispositio ad formam sanctificantem, tribuuntur illi arguitivè, non verò formaliter munera gratiæ sanctificantis: ad eum modum, quo ultima dispositio ad formam ignis dicitur destructiva formæ ligni, non quidem formaliter, sed arguitivè. Ad tertiam confirmationem, conc. maj. & neg. min. quia ea omnia rectè dicuntur de actu perfectæ charitatis tanquam de ultima dispositione ad sanctitatem, quam Deus in hac providentia non vult informè, ut in simili diximus cum D. Thoma num 30. & satis constat ex Trid. superius à nobis adducto. Unde si hominem dilectione perfectæ diligentem Deum non reciperet Deus, ageret contra suam promissionem, in quo esset iniquitas; Neque ad rem venit, quòd charitas se ipsa Deo placeat, nam quicumque actus virtutis se ipso placet Deo; neque exinde est forma sanctificans.

100. Objicies 2. Dilectio perfectæ est se ipsa formaliter expulsiva omnis peccati tum actualis, tum habitualis; ergo est forma sanctificans. Prob. ant. non potest quis offendere actualiter Deum, dum illum super omnia diligit, proindeque amor Dei super omnia certissime est se ipso incomponibilis cum omni peccato actuali. Rursus peccatum habituale consistit in peccato commisso, & non retractato, dilectio autem perfectæ est retractatio peccati; ergo est se ipsa formaliter expulsiva etiam peccati habitualis. Confirm. 1. Peccatum est voluntaria aversio à Deo, & conversio ad creaturam: atqui dilectio Dei super omnia est se ipsa formalis conversio ad Deum, & aversio à creatura; ergo est se ipsa formaliter expulsiva omnis peccati. Confirm. 2. Per actum lethaliter peccaminosum non solum constituitur homo affectivè, sed etiam effectivè malus, & inimicus Dei; ergo per actum charitatis perfectæ non solum constituitur bonus, & amicus Dei affectivè, sed etiam effectivè. Confirm. 3. Si dilectio Dei super omnia non esset se ipsa

R. P. GORMAN. Theolog. Tom. 1.

formaliter incomponibilis cum peccato habituali, in sensu composito dilectionis perfectæ adhuc in alia providentia posset esse homo inimicus Dei, & dignus pœnâ æternâ, possetque mitti in infernum; qui est status necessitatis moralis ad peccandum actualiter: atqui ille, qui potest componi cum statu necessitatis moralis ad peccandum actualiter, potest componi cum actuali peccato; ergo dilectio Dei super omnia posset componi cum peccato actuali, si semel componi posset cum habituali, quod evidenter repugnat.

Resp. Neg. ant. quoad secundam partem, ad probationem concessa prima antecedentis parte neg. secundam cum conseq. Nam peccatum habituale non stat propriè in eo, quòd sit commissum, & non sit retractatum, sed in eo, quòd sit commissum & non sit destructum, aut remissum; ad hoc autem ut sit remissum satis non est, quòd creatura velit remissionem; sicuti ut remittatur debitum contractum mille aureorum v. g. satis non est quòd debitor desideret, ut ei debitum illud remittatur. Ad primam confirmationem dist. maj. voluntaria aversio affectivè, & effectivè transgressiva juris Dei, conc. non transgressiva, neg. maj. & dist. min. est se ipsa formalis conversio affectivè, conc. effectivè, neg. min. & conseq. quia, ut esset conversio non solum affectivè sed etiam effectivè, opus erat, ut non solum esset voluntas destruendi peccatum, sed etiam esset formalis peccati destructio; ad ponendam autem formalem destructionem peccati: cujus homo reus est, non sufficit, quòd reus ipse velit destructionem peccati, ut ex ipsis terminis notum est: sed requiritur saltem, quòd apponat id, cui talis remissio ratione sui debeatur; cum autem actu charitatis ratione sui non debeatur ea remissio, exinde nequit esse effectivè ratione sui conversio ad Deum; quin imò plures Theologi docent, idem etiam dicendum fore, quamvis actus charitatis esset dispositio ad gratiam non solum ex lege Dei, sed etiam ex natura rei; nam eo in calu se haberet, sicut unio albedinis cum subiecto, quæ unio non est virtus dealbativa, sed cui deberetur virtus dealbativa, sed de his latè in Tractatu de Incarnatione.

Ad secundam confirmationem conc. ant. & neg. conseq. quia peccatum lethale est gravis transgressio divinæ legis, proindeque est contra actualem Dei voluntatem, tribuitque Deo jus ad rationabilem, gravemque displicentiam, in quo stat, quòd homo per tale peccatum reddatur effectivè malus; at per dilectionem Dei super omnia, qua homo divinam amicitiam affectivè desiderat, non apponit effectivè id, cui debeatur remissio contracti debiti, ut constat ex num. 98. proindeque formaliter vi illius actus nequit homo manere bonus, & amicus Dei effectivè. Ad tertiam confirmationem conc. maj. & dist. min. potest componi cum actuali peccato, dum maneat impeditus ad peccandum, neg. dum maneat expeditus,

000

conc.

conc. min. & neg. conseq. ratio est, quia, licet status inferni sit status necessitatis moralis ad actualiter peccandum, non denominaret moraliter necessitatum illum, qui haberet dilectionem Dei super omnia in sensu composito talis dilectionis, cum ea dilectio sit victoria illius necessitatis moralis. Quare si in sensu composito illius dilectionis Petrus mitteretur in infernum, non posset in eo instanti peccare, neque haberet necessitatem moralem ad peccandum, nisi desistendo à dilectione, cum enim necessitas moralis possit vinci physice per suum oppositum, illa dilectio, quæ omnino opposita esset tali necessitati, revera vinceret illam necessitatem, atque ita subsequenter redderet Petrum impedimentum ad denominationem moraliter necessitati ad actualiter peccandum, unde si ea dilectio supponatur pro signo priori ad statum inferni, supponetur & pro priori victa illa moralis necessitas, si autem supponatur ea dilectio pro signo posteriori, supponetur quoque pro signo posteriori illa moralis necessitas superata.

103. Objicies 3. contra secundam conclusionem. D. Thomas in 4. dist. 17. quæst. 1. art. 4. quæstiuncula 2. agens de pijs motibus, qui ad justificationem disponunt, sic habet: *Cum isti motus, qui sunt in ipsa justificatione impij, sint quasi dispositio ultima ad gratia susceptionem, suo modo procedunt quidem in via cause materialis, sed sequuntur in via cause formalis.* Et 1. 2. quæst. 113. art. 8. ad 2. *Dispositio subjecti præcedit subjectionem forma ordine nature, sequitur tamen actionem agentis, per quam etiam ipsum subjectum disponitur, & ideo motus liberi nature ordine procedunt consecutionem gratia, sequuntur autem gratia infusionem.* Tum etiam art. 7. Nullum præter gratiam habitualement auxiliium videtur admittere ad justificationem, dum ait: *tota justificatio impij originaliter consistit in gratia infusione: per eam enim & liberum arbitrium movetur & culpa remittitur.* Ibi enim D. Thomas non loquitur de auxiliio actuali, quandoquidem per illud non remittitur peccatum, proindeque habitualement gratiam intelligit sub nomine auxiliij: atqui contritio procedit effectivè à gratia auxiliante; ergo, juxta D. Thomam procedit effectivè à gratia habituali, ad quam ultimò disponit.

104. Resp. Admittendo testimonia D. Thomæ, & negando min. subsumptam cum conseq. Ex illis enim testimonijs nihil omnino contra doctrinam nostram inferitur: Primum enim non venit ad rem, quia dispositio illa sive pius voluntatis motus, utpote se habens ex parte cause materialis, quandoquidem materia non causat, vel recipit, nisi ut disposita, præcedit in genere cause materialis dispositæ ipsam gratiam, sicut materia disposita præcedit formam, at in genere cause materialis completæ, & formatæ subsequitur formam ad eum modum, quo totum non est prius, sed poste-

rius suis partibus, ut diximus num. 81. ceterum quòd dispositiones illæ sequuntur gratiam in genere cause per se efficientis, de quo est controversia, nunquam, & nusquam dixit D. Thomas: neque secundum testimonium venit ad rem; Nam D. Thomas nequaquam dixit, dispositionem, quæ præcedit susceptionem formæ sequi actionem formæ, sed sequi actionem agentis; sed quid exinde contra nos? certe contra Adversarios maxime militat testimonium istud, ex quo rectè infert D. Thomas, quòd motus liberi arbitrij præcedit nature ordine consecutionem gratiæ habitualis, & sequitur infusionem gratiæ actualis. Tertium denique testimonium nihil probat; Nam ibi D. Thomas solum loquitur de gratia actuali incitante ad pios motus; quare non dixit, quòd in ea consisteret formaliter justificatio, sed originaliter, quia origo, & initium justificationis in auxiliio prævenientis, & excitantis gratiæ positum est.

Objicies 4. Deus diligit prius hominem, quam homo Deum ex 1. Joannis. 4. *Non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos;* ergo prior est gratia habitualis, per quam Deus diligit hominem, quam contritio, vel dilectio, per quam homo diligit Deum. Confirmatur 1. ex Joannis 15. ubi Christus ait: *Sicut palme non potest ferre fructum à semet ipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis;* ergo prius est, quòd homo maneat in Deo per gratiam sanctificantem, quàm quòd eliciat contritionem. Confirmatur 2. ex Arausiano 2. Can. 18. *Debetur merces bonis operibus si fiant;* sed gratia præcedit, ut fiant, & Can. 25. *Ipsè dedit nobis, ut Deum diligereamus, qui charitatem infudit in cordibus nostris;* ergo prius est, quòd habeamus gratiam, & charitatem, quàm quòd eliciamus contritionem. Confirmatur 3. Gratia habitualis est principium proximum vite supernaturalis; atqui nullus actus vitalis produci potest, quin præcedat principium proximum vite; etenim, si Deus moveret corpus mortuum, motus ille non esset vitalis, quia abesset anima, quæ est principium motus. Patet, si Angeli corpus assument, ea corpora non operantur vitaliter, quia desunt anima, & facultates naturales eorum motuum operatrices, quæ sunt principium vitale, & principium vitale est omnino insupplebile; quare actus dei, & spei informes non sunt vitales; justus enim ex fide, quæ per dilectionem operatur, vivit, proindeque fides sine operibus mortua est, & qui non diligit, manet in morte; ergo, ut producatur contritio, necesse omnino est, quòd gratia habitualis illam producat.

Respondeo dist. ant. Deus diligit prius hominem amore benevolentia; conc. amore amicitabili, nego anteced. & consequentiam; neque video, quomodo Adversarij possint de hac veritate dubitare, aut in alienum sensum scripturam detorquere; quandoquidem certum est, Deum

Deum odii inimicabili prosequi peccatores, simulque alio amore non quidem amicabili, de quo diximus num. 98. sed benevolentiae illos diligere, dum vult illis alia bona, inter quae veniunt auxilia gratiae actualis, quae Deus illis confert, ut à peccatis resurgant, quibusque plures peccatores resistunt. Ad primam confirmationem conc. ant. & nego conseq. quia Christus in eo testimonio loquitur de fructu condigno gratiae, & gloriae, quem ferre non poterit homo, nisi manserit in Christo per gratiam sanctificantem, eamque gratiam non amiserit, ut dicemus agentes de merito. Contritio autem, qua peccator disponitur ad gratiam sanctificantem, non est meritoria de condigno gratiae sanctificantis, sed solum de congruo, quin imò, ut peccator hanc contritionem eliciat, necesse est, ut etiam maneat in Christo recipiendo ab ipso non quidem influxum amicabilem, sed benevolam, in susceptione auxiliantis gratiae inclusum, de quo agit Augustin. Tractatu 18. in Joan. unde, cum dupliciter possit homo considerari manens in Christo, videlicet aut per conjunctionem amicabilem, aut saltem per benevolam, aliqua ex his necessaria est, ut faciat fructus meritorios vitae aeternae.

107. Ad secundam confirmationem conc. antec. & nego conseq. quia Augustin. in primo testimonio loquitur de gratia auxiliante contra Semipelagianos, non praequirentes auxilium ad initium salutis; exinde autem perpetam infertur, gratiam habitualement esse indispensablem principium effectivum actus charitatis, & contritionis. In secundo vero testimonio loquitur etiam de gratia auxiliante, per quam dicitur diffundi Spiritus Sanctus, non quidem ut inhabitans, sed ut motor, vel loquitur de ipso actu charitatis, qui etiam dicitur diffundi sensu, in quo canit Ecclesia, *Infunde nobis Domine tuae charitatis affectum*. Quin potius Araucanum eodem loco agit de praeparatione ad actum fidei, & spei, ad quam non infunditur Spiritus Sanctus, nisi ut motor per gratiam auxiliantem; unde idem quoque dicendum est in nostro casu, atque hoc sensu intelligendus est Augustin. Tractatu 15. in Joannem dicens: *Quomodo diligimus, ut Spiritum Sanctum accipiamus, quem, nisi accipiamus, diligere non valeamus*.

108. Ad tertiam confirmationem dist. maj. est principium vitae meritoriae de congruo, conc. de condigno, subdist. formate, conc. effectivum, nego maj. & concessa min. nego consequentiam. Ratio est, quia principium proximum vitae, quod suppleri non potest, est illud, quod actu vitali denominatur vivens, & hoc suppleri non potest ab extrinseco, sicut neque actus, quo potentia denominatur cognoscens. Virtus enim cognoscitiva stat in essentia entis, & essentiae insupplebiles sunt; at alia principia effectiva, cum non sint de essentia principij viventis, sed illi superadveniant,

possunt supervenire vel intrinsece, vel extrinsece, dum contineant virtutem illius actus vitalis productivam, atque ita possint potentiam vitalem adjuvare; sic apud ipsos Thomistas auxilium permanens suppleri potest per aliud transiens, quo ipsi ajunt, Div. Paulus elicit visionem Dei: principia enim effectiva suppleri posse ab extrinseco, res notior est, quam quae probatione indigeat; Petrus enim, qui intrinsecas vires amisit, quibus poterat elevare pondus ut octo, solumque potest modo elevare pondus ut quatuor, adjuvari certe potest ab aliquo extrinseco ad elevandum pondus ut octo; quare, cum principium, quod à supernis actibus intrinsecis denominatur vivens, sit homo, & non gratia superaddita homini, virtus illa vitalis est homini insupplebilis; at gratia necessaria ad eos actus physice producendos potest esse vel intrinseca, vel extrinseca, de quo latè egi in Tractatu de actibus humanis.

Objicies 5. Inclinatio ad bonum alicujus naturae supponit naturam illam saltem participatam, ut actus ab ea procedat; atqui actus contritionis, & dilectionis perfectae sunt inclinatio actualis ad bonum divinum, ut est in se; ergo supponunt gratiam habitualement, quae est natura divina participata, ut ab ipsa procedant. Confirmatur 1. Actus de condigno meritorij vitae aeternae procedunt physice effectivè à gratia sanctificante: sed omnis actus charitatis, & contritionis sunt de condigno meritorij vitae aeternae; aliter aditus extra Sacramentum justificatus, & statim post acceptam gratiam ante novos pietatis actus à gratia habituali profectos moriens, gloriam sine meritis propriis obtineret, siquidem nullum actum à gratia habituali profectum in ea suppositione eliceret, quod est contra Ecclesiae sensum, gloriam parvulis titulo hereditatis, adultis vero titulo mercedis merita compensantis asserentem; ergo &c. Confirmatur 2. ex D. Thoma 3. part. quaest. 7. art. 13. ad 2. dicendum: *Calor, qui fuit dispositio ad formam ignis, est effectus profluens à forma ignis jam praesistentis; sic etiam sensus tactus est dispositio ad receptionem animae rationalis, à qua effectivè procedit*; ergo etiam contritio potest esse dispositio ad gratiam, à qua effectivè procedit.

109. Respondeo dist. maj. si sit inclinatio ad bonum alicujus naturae eo nodo, ac ipsa natura in suum bonum inclinat, conc. si sit diverso modo, neg. maj. & distincta min. nego conseq. actus enim, quo homo desiderat habere puritatem angelicam, vel nivis candorem, est inclinatio in bonum naturae angelicae, atque in bonum naturae nivis, quin talis actus supponat influxum naturae angelicae, aut naturae nivis, vel sit à natura participata ab illis ex eo praesens, quod ea inclinatio non sit eodem modo in homine, ac sit in ipsa nive, vel in natura angelica. Pariter inclinatio in bonum divinum, cum in homine non sit eodem modo, ac est in

natura divina, non requirit influxum naturæ divinæ per sanctitatem participatæ, sed satis est participatio mediorum, seu auxiliorum ducentium in sanctitatem. Ad primam confirmationem neg. maj. quia, ut sanctitas sit condignificativa meriti, nequaquam requiritur, quod sit causa effectiva actûs meritorij, sed sat est, quod fuerit in subiecto independenter ab influxu actûs, qui elicitor, & pro eo instanti conservetur in subiecto, ut constar à num. 453. de actibus humanis. Sic Personalitates Divinæ non sunt ad extra productivæ, & tamen Personalitas Verbi est condignificativa actûs eliciti ab anima Christi Domini.

111. Quare, ut adustus obtineat gloriam ut coronam, necesse non est, ut actus ab ipso elicitor physicè producat à gratia sanctificante, sed sat est, quod sit meritorius gratiæ, quàm obtinet vel de condigno, vel de congruo, quo in casu, gratia data in præmium talis actûs jam exigit gloriam, quæ proinde dicitur corona, & non pura hæreditas, quia datur ob gratiam collatam in præmium. Ad secundam confirmationem concessò testimonio D. Thomæ neg. ant. quoad sensum tactûs; iste enim non est dispositio prævia, ut introducat anima rationalis, sed constituitur tanquam ex forma ex anima, & tanquam ex subiecto ex materia organizata, & disposita; illæ autem dispositiones præviæ non quidem ab anima, sed ab alio agente prævio physicè producuntur. Testimonium autem D. Thomæ non venit ad rem, quia calor, qui fuit dispositio ad formam ignis; non fuit physicè productus à forma ignis, licet ab ea postea conservetur in subiecto; unde non dicitur effectus primò productus, sed servatus. Quæ est ratio, propter quam postea D. Thomas eadem 3. p. q. 9. art. 3. ad 2. non vocat illum absolutè effectum, sed quasi effectum; ait enim: [per calorem disponitur materia ad suscipiendam formam ignis, qua tamen adveniente calor non cessat, sed remanet quasi quidam effectus talis formæ.] Quæ sanè verba nostram doctrinam maximè confirmant. Unde, licet causæ, quæ non debent physicè existere, ut causent, v. g. causa finalis, aut idæa intentionalis possint cum alijs esse ad invicem causæ: at illæ duæ causæ: quæ, ut causent, debent physicè effectivè producere, aut physicè existere, non possunt esse in eo genere sibi invicem causæ.

Objicies 6. contra tertiam conclusionem. Ex vi decreti purè intentivi, aut disjunctivi contritio est absolutè futura: atqui Deus videt absolutè in se ipsa contritionem absolutè futuram; ergo ex vi decreti purè intentivi, aut disjunctivi videt Deus contritionem absolutè in se ipsa: sed contritio ita prævisa est sufficiens dispositio ad habitum, à quo primo proceditur; ergo &c. Resp. dist. maj. est absolutè futura intra causas, conc. extra suas determinatas causas, neg. maj. & dist. min. cum consèq. neg. min. sublumptam. Ratio est, quia, ut contritio sit sufficiens dispositio ad gratiam, necesse est, quod prævideatur absolutè in se ipsa cum sua actione, per quam à suis causis procedat: hoc autem modo prævideri non potest, nisi videatur absolutè pendens à principijs, à quibus determinatè proceditur. Quare contritio solùm potest ita prævideri post decretum executivum, à quo per se pendens causæ determinatæ, à quibus ea contritio per se procedit. Videatur Ovidius Controvertia 2. puncto 8. à num. 101.

Objicies 7. instandò simul solutionem. Per scientiam mediam videtur contritio in se ipsa conditionatè futura: atqui non videtur extra suas causas determinatas cum actione, à quibus pendeat; ergo pariter, ut videatur in se ipsa absolutè futura, & revera disponens ad gratiam, necesse non est, ut videatur cum actione sua extra suas causas determinatas, à quibus per se pendeat. Resp. conc. maj. & dist. min. Non videtur extra suas causas absolutas, conc. conditionatas, neg. min. & consèq. Ratio est, quia, quando per scientiam mediam videtur contritio conditionatè futura, videtur etiam causæ conditionatè, quæ, si absolutè ponantur, ponetur etiam contritio absolutè cum actione, per quam determinatè ab illis principijs pendeat; quare ex hoc argumento potius possumus Adversarios fortiter redarguere, nam si ex parte hypothesis scientiæ mediæ non supponantur causæ per se determinatæ, à quibus, si determinatè ponantur, ponetur cum sua actione ea contritio, non videtur per scientiam mediam in se ipsa contritio conditionatè futura; ergo, si absolutè non supponantur causæ, à quibus determinatè ponetur contritio, non poterit per scientiam absolutè videri contritio in se ipsa absolutè determinata.

DISPUTATIO IV. DE CONSTITUTIVO ET PROPRIETATIBUS METAPHYSICIS GRATIÆ HABITUALIS.

114. Diximus à num. 68. de Deo, quid veniat nomine essentiæ apud Theologos & Philosophos, & quomodo essentiæ universaliter sumpta ad hæc duo membra, nimirum physicæ, & metaphysicæ essentiæ contrahatur. Es-

sentia enim physica complectitur omnia ea prædicata cum re, de qua agitur, identificata, sine quibus ejus essentiæ nullibi reperiri potest; essentiæ verò metaphysica stat in prædicatis primarijs, seu præcipuis, & adæquantibus conceptum